

5. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Науковий вісник НЛТУ України
Scientific Bulletin of UNFU

<http://nv.nltu.edu.ua>

<https://doi.org/10.15421/40280531>

Article received 10.05.2018 p.

Article accepted 31.05.2018 p.

УДК 81'243:[37.091.212:630*]

ISSN 1994-7836 (print)
ISSN 2519-2477 (online)

@✉ Correspondence author

S. R. Mason

s.mason2016@i.ua

О. Л. Малиновська, С. Р. Масон

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У СИСТЕМІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ЛІСОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Навчальна дисципліна "Іноземна мова за професійним спрямуванням" є важливою складовою системи підготовки майбутніх спеціалістів вищого навчального закладу технічного профілю, що зумовлено тенденцією до світової інтеграції, розширенням культурного та наукового обміну, росту міжнародного економічного співробітництва. Вона базується на активізації, систематизації та узагальненні лексико-граматичних знань, отриманих учасниками навчального процесу за попередні роки навчання (Malynovska & Mason, 2014a) і передбачає успішне оволодіння іноземною мовою як лінгвістичним та синтаксично-стилістичним матеріалом у межах навчальної програми "Іноземна мова". Вивчення цієї навчальної дисципліни – це складний та багатограний процес, оскільки, з одного боку, передбачає оволодіння іноземною мовою як лінгвістичним явищем, а з іншого – використання іноземних розумових форм і категорій у площині конкретної галузі та в її окремо окреслених професійних сферах. Представлено навчальні продукти для студентів НЛТУ України: навчальний посібник "Еко-система лісу" та "Німецько-український словник лісотехнічних термінів", які складено на основі фахово орієнтованого іноземного матеріалу, що необхідний для формування комунікативної компетенції в усіх видах мовленнєвої діяльності відповідної галузевої тематики лісотехнічного профілю. Цей навчальний матеріал створено для вивчення навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням (німецька мова)" та з урахуванням основних положень Державної національної програми "Освіта" (Україна XXI століття), Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, а також з урахуванням активного використання у навчальному процесі мультимедійних засобів навчання.

Ключові слова: професійно орієнтоване навчання; іноземна мова за фаховим спрямуванням; мультимедійні технології; термінологічна лексика лісотехнічного профілю.

Вступ. Глобалізаційні тенденції розвитку сучасного суспільства ставлять нові вимоги перед освітою, що відіграє вирішальну роль у становленні молодої людини. Чинна гуманістична концепція ґрунтується на визнанні людини найвищою суспільною цінністю, а освіту, її зміст визначає як необхідну умову становлення, всебічного розвитку, самоствердження і творчої самореалізації духовно багаті особистості. Концепція мовної освіти в Україні визначає мету і завдання, принципи вивчення мов, структуру і зміст навчання, умови реалізації. Стратегічною метою сучасної освіти є формування високоосвіченої, інтелігентної, самодостатньої творчої особистості з інноваційним типом мислення і діяльності, здатної гідно відповісти на виклики цивілізації.

Мета вивчення мов полягає у становленні духовно багаті особистості, яка володіє вміннями і навичками вільно, комунікативно доцільно користуватися виражальними засобами мови, її типами, стилями, жанрами, формами в усіх видах мовленнєвої діяльності, орієнтується в постійно зростаючому інформаційному потоці, уміє самостійно навчатися і самовдосконалюватися (Osvita, 1993).

Вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням має на меті – формування у студентів знань, навичок та вмінь іноземної комунікації у їхній майбутній професійній сфері діяльності з урахуванням особливостей професійно орієнтованого мислення: формування комунікативних навичок за професійним спрямуванням у формі монологу, діалогу, полідіалогу, зокрема і навичок колективного обговорення професійних проблем (проведення бесід, "круглих столів", презентацій, дискусій за фахом тощо); вдосконалення вмінь і навичок читання, перекладу, вироблення навичок анування та реферування наукової інформації за профілем майбутньої професійної підготовки. Інтегрованим результатом вивчення навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням" повинно стати: здатність використовувати сукупність теоретичних і практичних знань, умінь та навичок, що забезпечують ефективне іноземне спілкування за фаховим спрямуванням; здатність орієнтуватися у комунікативних ситуаціях за профілем професійної підготовки. Серед основних програмних компетентностей, які повинні здобути студенти у ході вивчення цієї навчальної дисцип-

Інформація про авторів:

Малиновська Олена Леонідівна, канд. філол. наук, доцент. Email: mol2011@ukr.net

Масон Світлана Романівна, ст. викладач. Email: s.mason2016@i.ua

Цитування за ДСТУ: Малиновська О. Л., Масон С. Р. Навчальні матеріали за професійним спрямуванням у системі викладання іноземної мови студентам лісотехнічного профілю. Науковий вісник НЛТУ України. 2018, т. 28, № 5. С. 157–159.

Citation APA: Malynovska, O. L., & Mason, S. R. (2018). Educational materials for professional purposes in teaching a foreign language to forestry students. *Scientific Bulletin of UNFU*, 28(5), 157–159. <https://doi.org/10.15421/40280531>

ліни, належать такі компетентності: лінгвістична, комунікативна, когнітивна, прагматична, компенсаторна, дискурсивна, інтерактивна, соціально-пізнавальна, науково-пізнавальна, екологічна, міжкультурна та ін. До спеціальних компетентностей цієї навчальної дисципліни належать такі:

- *галузева та міжгалузева компетентність*, яка забезпечується переліком знань, умінь та навичок, що входять до складу програмних дисциплін освітньо-кваліфікаційного рівня майбутнього фахівця з огляду на перелік компетенцій (наданих йому повноважень у майбутньому) для виконання його професійних завдань і обов'язків;
- *науково-дослідна компетентність* (забезпечується поставленням та вирішенням завдань, що виникають у ході науково-дослідної та практичної діяльності). Розроблення науково-технічної та проектної документації, оформлення науково-технічних звітів, наукових публікацій за результатами виконаних наукових досліджень;
- *компетентність професійно орієнтованої комунікативної взаємодії* – професійно-кваліфікаційний потенціал (вміння представляти та демонструвати високий рівень знань за рівнем профільної мовної підготовки та вміло презентувати їх у сфері професійної комунікації). Здатність до іншомовної фахової комунікації для вирішення професійних питань;
- *компетентність ефективного колегіального взаємодії* (забезпечується високим рівнем володіння вербальних і невербальних навичок у сфері професійної комунікації);
- *особистісно-ділова компетентність* (забезпечується шляхом формування особистісно-ділових якостей майбутнього фахівця та комплексом його інтелектуальних зусиль: вміння окреслити постановку проблематики, а також стратегію і тактику її вирішення; спрямування на отримання позитивного результату, робота в команді, здатність приймати рішення, здатність розподілу обов'язків для керівника команди, стимулювання до роботи інших членів команди, креативність, самоаналіз, самоконтроль, асертивність, емпатійність тощо).

Посібник "Öko-System Wald" (Deutsch für den Beruf) "Лісова екосистема" (Німецька мова професійного спілкування) призначено для вивчення навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням" і складено з огляду на активне використання у навчальному процесі мультимедійних технологій, які на сьогодні складають основу сучасної освіти. Мультимедійні технології постійно вдосконалюються, стають більш насиченими, продуктивними, затребуваними у різних сферах освіти та націлені на різноманітні потреби учасників навчального процесу (Malynovska & Mason, 2014b). Все це дає змогу запроваджувати у навчальний процес синкретичний тип навчання – аудіовізуальне сприйняття матеріалу, що значно оптимізує навчальний процес.

З огляду на це інтеграція освітнього мультимедійного матеріалу в навчальні плани ВНЗ є однією із найактуальніших проблем сьогоденної вищої освіти, оскільки мультимедійні засоби навчання значно урізноманітнюють способи подання навчальної інформації, розширюють можливості дозування цієї інформації та упорядкування її за рівнем складності, а все це значною мірою сприяє ефективнішому засвоєнню навчального матеріалу студентами та підвищує їх рівень мотивації до навчальної дисципліни загалом. Різноманітне комбіаторне поєднання одночасного використання графіки, анімації, відеозображення, звуку та інших мультимедійних компонентів допомагає не тільки створити конкретне, наочно-образне уявлення про предмет, явище чи подію, які вивчаються, але й подати тему макси-

мально наочно, доступно та ефективно. У такий спосіб моделюється т. зв. "віртуальна реальність" конкретної ситуації, події, віртуальним учасником якої себе може відчувати кожний студент.

Отже, саме через синтез слухової і зорової наочності забезпечується лінгвістична та екстралінгвістична основа навчального процесу, що являє є важливим підґрунтям в оволодінні німецькомовною комунікацією з фаху.

Головне завдання посібника – формування необхідної комунікативної спроможності у сферах професійного спілкування в усній і письмовій формах, навичок практичного володіння німецькою мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що зумовлені професійними потребами.

Бурхливий розвиток технічного прогресу, інформаційних технологій та стрімкі зміни, які відбулися за останні роки й у технологічних процесах лісової промисловості спричинили появу значної кількості нової термінології та необхідність її використання. Усі, хто закінчує в Україні навчальні заклади лісотехнічного профілю, повинні володіти іноземномовною термінологією у цій галузі і, відповідно, її українськими відповідниками.

Мета цього інформаційного продукту – надати практичну допомогу студентам-лісотехнікам (майбутнім фахівцям лісотехнічного профілю) у процесі роботи з автентичною фаховою німецькомовною літературою.

У словнику подано найважливіші терміни та термінологічні словосполучення, що стосуються понять та категорій лісгосподарської та деревообробної промисловості, садово-паркового та мисливського господарства. Словник складається з двох частин. Перша частина – це алфавітний словник найуживаніших лісотехнічних термінів та термінологічних словосполучень (близько 1850 термінів). Друга частина словника – тематичний словник (близько 1150 термінів).

Укладачі словника намагались, щоб термінологічні одиниці у першій і другій частинах словника не повторювались. В окремих випадках подано синонімічні термінологічні одиниці для максимального досягнення точності номінації в україномовному варіанті та ознайомлення з термінологічною варіативністю даних лексичних одиниць.

Укладання тематичного словника має деякі переваги над алфавітним словником, оскільки термінологічні одиниці утворюють тут певне семантико-асоціативне поле, вивчення якого є одним із основних видів сучасних нейролінгвістичних експериментальних досліджень. Виведення асоціативного поля дає змогу встановити потенціал та динаміку семантичних зв'язків між термінами. А отже, терміни тут вивчаються ніби "у дії", внаслідок чого вони запам'ятовуються швидше і краще. Окрім цього, реєстр термінології за тематичним критерієм є ще й зручним, оскільки дає змогу учасникам навчального процесу відразу ж звернутись до конкретного розділу словника, залежно від напряму підготовки (Malynovska & Mason, 2014a).

Висновки. Вивчення "Іноземної мови за професійним спрямуванням" з кожним роком набуває дедалі більшого значення. Оскільки ця навчальна дисципліна знаходиться на стику навчальних дисциплін "Іноземна мова (загальний курс)" та навчальної дисципліни відповідної галузі, то її можна вважати інтегрованою навчальною дисципліною, що є низкою двох основних елементів – загальноосвітня мовна підготовка та фахово

орієнтована мовна підготовка, яка пов'язана із майбутньою професійною діяльністю. Отже, навчальну дисципліну "Іноземна мова за професійним спрямуванням" можна розглядати як складову частину загального курсу професійної підготовки спеціаліста. З огляду на це зростає і роль відбору та укладання навчально-методичної літератури (підручників, посібників, словників тощо) особливо для вузькогалузевих спеціальностей. Перед викладачами цієї навчальної дисципліни стоїть завдання – постійно підвищувати свою професійну та педагогічну майстерність з урахуванням галузевої специфіки викладання іноземної мови.

Перелік використаних джерел

- Malynovska, O. L., & Mason, S. R. (2014a). Navchalnyi posibnyk "Öko-system Wald" (Deutsch für den Beruf "Lisova ekosystema" (Nimetska mova profesiinoho spilkuvannia). Lviv: NLTU Ukrainy. 178 p. [In Ukrainian].
- Malynovska, O. L., & Mason, S. R. (2014b). Nimetsko-ukrainskyi slovnyk lisotekhnichnykh terminiv. Lviv: NLTU Ukrainy. 140 p. [In Ukrainian].
- Osvita. (1993). Pro Derzhavnu natsionalnu prohramu "Osvita" ("Ukraina XXI stolittia"). Postanova Kabinetu Ministriv vid 03.11.1993 r., № 896. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-p>.

Е. Л. Малиновская, С. Р. Мэсон

Национальный лесотехнический университет Украины, г. Львов, Украина

УЧЕБНЫЕ МАТЕРИАЛЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ В СИСТЕМЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМ ЛЕСОТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

Учебная дисциплина "Иностранный язык профессиональной направленности" является важной составляющей системы подготовки будущих специалистов высшего учебного заведения технического профиля, что обусловлено тенденцией к мировой интеграции, расширением культурного и научного обмена, роста международного экономического сотрудничества. Она базируется на активизации, систематизации и обобщении лексико-грамматических знаний, полученных участниками учебного процесса за предыдущие годы обучения, и предполагает успешное овладение иноязычным лексико-грамматическим и синтактико-стилистическим материалом в рамках предыдущей учебной программы "Иностранный язык". Изучение данной учебной дисциплины представляет собой сложный и многогранный процесс, поскольку, с одной стороны, предполагает овладение иностранным языком как лингвистическим явлением, а с другой использование иностранных мыслительных форм и категорий в плоскости конкретной отрасли и в её отдельно определенных профессиональных сферах. Представлены профессионально ориентированные учебные продукты для студентов НЛТУ Украины: учебное пособие "Экосистема леса" и "Немецко-украинский словарь лесотехнических терминов", составленные на основе профессионально ориентированного иноязычного материала, который необходим для формирования коммуникативной компетенции во всех видах речевой деятельности соответствующей отраслевой тематики лесотехнического профиля. Данный учебный материал создан для изучения учебной дисциплины "Иностранный язык профессиональной направленности (немецкий язык)" и составлен с учётом основных положений Государственной национальной программы "Образование" (Украина XXI век), Общеєвропейских рекомендаций языкового образования, а также с учётом активного использования в учебном процессе мультимедийных средств обучения.

Ключевые слова: профессионально ориентированное обучение; иноязычная коммуникация в профессиональной сфере; мультимедийные технологии; терминологическая лексика лесотехнического профиля.

O. L. Malynovska, S. R. Mason

Ukrainian National Forestry University, Lviv, Ukraine

EDUCATIONAL MATERIALS FOR PROFESSIONAL PURPOSES IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO FORESTRY STUDENTS

Learning a foreign language for specific purposes involves acquiring students' knowledge, developing skills and abilities necessary to communicate in a foreign language in their future professional sphere of activity, taking into account the peculiarities of profession-oriented thinking. The academic discipline Foreign Language for Specific Purposes is an important component of training future specialists at higher technical education institutions, which is due to the tendency towards global integration, expansion of cultural and scientific exchange, and growth of international economic cooperation. It is based on the activation, systematization and generalization of lexical and grammatical knowledge gained by the participants of the learning process in previous years of studying and provides for successful mastery of the foreign language lexical, grammatical, and syntactic-stylistic material within the framework of previous study of the discipline Foreign Language. Learning Foreign Language for Specific Purposes is a complex and multifaceted process, since, on the one hand, it involves mastering a foreign language as a linguistic phenomenon, and, on the other hand, the use of foreign language mental forms and categories through the lens of a particular sphere of activity and in its specific professional fields. This article presents profession-oriented educational products for students of the UNFU: a training manual "Forest Ecosystem" and "German-Ukrainian Dictionary of Forestry Terms" that are compiled on the basis of profession-oriented foreign language material, which is necessary for the formation of profession-oriented communicative competence and obtaining a range of competencies in all types of speech activity of the corresponding branch themes of forestry. The training manual "Öko-Wald System" (Deutsch für den Beruf) "Forest ecosystem" (German for Professional Communication) is designed for learning the course German for Professional Purposes, it is written with consideration of active use of multimedia technologies in the learning process, which are the basis of today's modern education. Therefore, the integration of educational multimedia material into the curricula of higher education institutions is one of the urgent problems of today's higher education as multimedia learning tools significantly diversify the ways of presenting educational information, extending the dosing of this information and organizing it by the level of difficulty, and all this greatly contributes to more effective learning of educational material by students and increases their level of motivation for academic discipline as a whole. The academic discipline Foreign Language for Specific Purposes can be regarded as a component of the general course for training specialists. In this connection, the role of selection and preparation of educational methodical material, especially for the sectoral professions, has increased in importance.

Keywords: profession-oriented learning; foreign language for specific purposes; multimedia technologies; forestry terminology vocabulary.